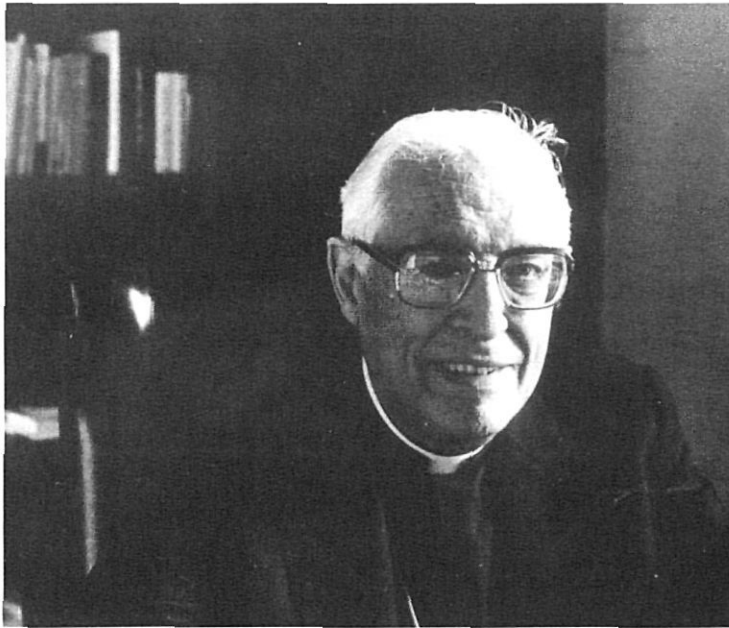

El bisbe Narcís, la flor i el fruit

L'any 1964, quan el doctor Narcís Jubany va ser nomenat bisbe de Girona, els cristians del bisbat van veure el cel obert. Feia sis anys que regnava el papa Joan i en feia dos que havia començat el Concili Vaticà II, però aquí tot estava aturat pel pontificat massa llarg del desaparegut bisbe Cartaïà. De sobte, arribava un nou bisbe Narcís, el primer des del llegendari patró; si aquell era «la flor del cel» cantada per l'abat Oliba, aquest d'ara era el fruit de la terra: el primer en molts anys que havia nascut aquí i que, en fer l'entrada a la diòcesi, no feia més que un viatge de retorn al paisatge de la infantesa i a la casa dels pares. Venia, a més, directament de l'aula del Concili, de la gran processó mitrada que havia inaugurat la prometedora assemblea ecumènica. I ho feia envoltat de totes les gràcies possibles: la prestància física, la categoria intel·lectual, la cordialitat humana. Era talment un bisbe d'estampa i de pel·lícula, en aquella època en què «el senyor bisbe» era una autoritat oficial, una institució social i una figura indispensable de la vida pública.

L'entrada del bisbe Narcís va respondre exactament a aquelles expectatives. Va arribar en cotxe oficial, acompanyat del governador civil, i va travessar tota la ciutat en processó, revestit de pontifical, emmig de l'entusiasme d'una multitud provinent de tots els racons del bisbat. Aquell va ser,

simbòlicament, el principi de la fi: l'últim acte de masses de religiositat externa que va viure Girona després del llarg període de convivència nacionalcatòlica. Jubany va gaudir d'aquell esclat, però ja no en va veure cap més; va provocar i presidir, amb la seva arribada, el cant del cigne d'un estil i el funeral d'una època. L'endemà mateix, per dir-ho així, començava la recessió religiosa i es desencadenava la crisi en el si de l'església universal i també de la diocesana. Això li va impedir de correspondre del tot a les esperances que havia suscitat, i que segurament eren excessives. Perquè, a més, Jubany tampoc no era el bisbe carismàtic que

podia semblar a primera vista, sinó una barreja sofisticada de diplomàtic i de pastor, una combinació de murrieria i de bondat, d'autoritat i de tolerància; una persona complexa que es movia constantment entre la sentència i l'acudit, entre Roma i Santa Coloma de Farners, entre el futur príncep de l'Església i l'antic noi de cal Caganissos. Al capdavant, Jubany va resultar un bisbe normal i equilibrat, tan prudent i tan hàbil com convenia a la situació general de l'Església i del país. La seva provada capacitat per nedar i guardar la roba no li va estalviar enfrontaments ni conflictes amb l'autoritat civil o militar; els més sonats són a bastament coneguts, com el de la tarda del Corpus de 1969. Una altra tarda de Corpus, la de dos anys abans, va ser encara potser més decisiva: aquell dia, en treure's de la butxaca cent setanta mil pessetes a fons perdut, «com qui fa un donatiu a la Creu Roja polonesa», va renunciar a continuar la revista confessional *Vida Catòlica* i va preferir que uns quants cristians fessin del setmanari *Presència* una revista laica oberta a tota la societat civil, mancada d'altra veu en aquell moment. Aquest és un capítol de la història que sense ell no s'hauria escrit, o que s'hauria escrit d'una altra manera.

Del pas de set anys del doctor Jubany pel bisbat de Girona en resta una estela de fets positius que en bona part han resultat irreversibles. Molts han estat recordats en el moment de la seva mort. No és aquest el lloc per repetir-los, sinó per evocar només, amb gratitud i una punta de nostàlgia, la seva sòlida personalitat i la seva dedicació generosa a un poble que era doblement seu.

Un ciclorama per a Toni Montal

Corria l'any 1957. Els grups d'aficionats al teatre de les comarques gironines ja havien superat l'època de la separació de sexes i de la *Galeria Salesiana*, però es dedicaven als Pastorets o a Rusiñol, a Pemán o a Calvo Sotelo, entre decorats de paper de Pou Vila i amb vestuari de la casa Patuel. De sobte, en un sol dia, tot va canviar. El grup escènic —aleshores se'n deia *elenco*— del Patronat de la Catequística de Figueres anunciava l'estrena de *Nuestra Ciudad*, comèdia dramàtica del nord-americà Thornton Wilder, premi Pulitzer 1938. El director del grup, Antoni M. Montal i Mitjans, conegut artísticament com Toni Montal, encapçalava un repartiment de trenta actors i d'altres tants figurants i assumia, a més, l'escenografia de l'obra.

No es va alçar el teló, perquè Montal l'havia suprimit. Ell mateix va encendre un llumí, en una llotja de pati, mentre l'enorme ciclorama que envoltava l'escenari s'omplia de llum i canviava de colors segons les diverses situacions d'aquella fabulosa paràbola dramàtica sobre la vida, la mort i la relació quotidiana entre els Gibbs, els Webb i tots els habitants de la petita ciutat de Grovers Corners. L'escena buida podia ser un carrer, però també l'interior de les cases, i un bar, i l'església, i el cementiri... Els espectadors anaven de sorpresa en sorpresa: Toni Montal havia obert de bat a bat les portes de la modernitat teatral. Res no va ser igual després d'aquell gran salt: en la història del teatre amateur gironí hi ha, inevitablement, un abans i un després de *Nuestra Ciudad*.

La tasca exemplar i capdavantera de Toni Montal va continuar a la Catequística amb estrenes tan memorables com *Navidades en la casa Bayard*, de Wilder,

El emperador Jones, d'O'Neill, *El admirable Crichton*, de Barrie, o *La herida del tiempo*, de Priestley. A partir de 1959, al capdavant de l'agrupació Arlequín, va estrenar més de vint obres, algunes tan significatives com *El zoo de cristal*, de Williams, o *La muerte de un viajante*, de Miller. Tornà després al Patronat amb *Seis personajes en busca de autor*, de Pirandello, *La visita de la vella dama*, de Dürrenmatt, o *La bona persona de Sezuan*, de Brecht. I sempre amb el rigor del primer dia i amb el segell del seu estil personalíssim. L'any 1970 va crear un grup juvenil, d'on han sortit un bon nombre d'actors i directors del teatre d'avui. I l'any 1995 va dirigir el *Canigó* de Verdaguer, amb la participació de la gent jove i també dels veterans de diferents generacions, tots aplegats davant del ciclorama de sempre en un homenatge que dissimulava un comiat. Tothom va entendre que participar en aquella última aventura escènica era la millor manera de donar-li les gràcies.

Ara Toni Montal ha mort, als 64 anys. Hom s'imagina que el seu cel deu ser tan blau i immens com aquell ciclorama translúcid que fou el teló de fons dels seus èxits i la bandera dels seus millors somnis.

Dues escenes de «*Nuestra Ciudad*», de Thornton Wilder (Figueres, 1957).

NARCÍS-JORDI ARAGÓ